

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ТВОРЧОГО РОЗВИТОКУ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У ПРОЦЕСІ ЕМОЦІЙНО-ЕСТЕТИЧНОГО ПІЗНАННЯ
В КЛАСІ ОСНОВНОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТА**

УДК 78.011.31

Д 86

Андрій Душний, кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри народних музичних інструментів та вокалу
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ТВОРЧОГО
РОЗВИТОКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У
ПРОЦЕСІ ЕМОЦІЙНО-ЕСТЕТИЧНОГО ПІЗНАННЯ В
КЛАСІ ОСНОВНОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТА**

У статті подаються методичні рекомендації з творчого розвитку студентів педагогічних університетів у процесі музично-естетичного пізнання в класі музично-інструментальної підготовки.

Ключові слова: творчість, методичні рекомендації, музично-інструментальна підготовка.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення всебічне розкриття творчого потенціалу кожної індивідуальності постає як дослідження і формування розгалуженого комплексу методичних установок різних напрямків діяльності у сфері підготовки студентів мистецьких спеціальностей. Професійне здійснення художньо-виховної роботи зі школярами на сучасному етапі розвитку суспільства неможливе без здатності вчителя до активної творчої діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В теорії і методиці музичного виховання проблеми творчого розвитку студентів дійшли певного розгляду. Творча активність трактується переважно як засіб формування пізнавальної самостійності в процесі вивчення історико-теоретичних дисциплін (Г. Побережна [9], Л. Рапацька), методичної підготовки (Л. Арчажнікова [1], В. Яконюк [12], К. Бамбурова), науково-дослідницької діяльності (М. Перельштейн) майбутнього вчителя музики, як умова формування художньо-виконавських здібностей (Г. Голик [4], А. Менабені, О. Медяніков та ін.), як один із шляхів удосконалення оцінної діяльності (Г. Падалка [7; 8], О. Рудницька). Особливості забезпечення творчої спрямованості занять з диригентсько-хорових дисциплін, постановки голосу розглянуто значно більше, ніж можливості інструментальної підготовки студентів в активізації їх творчої діяльності. Питання професійно-мотиваційного стимулювання студентів до творчої діяльності, окреслення

оптимальних умов взаємодії репродуктивної і продуктивної музичної діяльності, виявлення засобів опосередкованого впливу на відпрацювання у студентів умінь виконавсько-інструментальної імпровізації, питання активізації художньої уяви і фантазії, методика структурної вибудови процесу розучування музичних творів, зорієнтованої на творчі досягнення студентів, питання відтворення індивідуальності студента в творчому процесі інтерпретації музики, досягнення гедоністичного ефекту від процесу творчості, впровадження елементів композиторської творчості в практику інструментального навчання та ін. В роботі учителя актуального значення набуває оволодіння прийомами адаптації музичних творів, пристосування музичної фактури до власних виконавських можливостей, інструментальної транскрипції вокально-хорових творів тощо, безпосередньо пов'язані з творчою продуктивною діяльністю. Автором розроблена методика активізації творчої діяльності студентів педагогічних університетів у процесі музично-інструментальної підготовки [5], на основі якої студентам пропонується низка методичних рекомендацій з творчого розвитку у класі інструментальної підготовки.

Таким чином, **метою дослідження** є створення методичних рекомендацій з творчого розвитку майбутніх учителів музики у процесі емоційно-естетичного пізнання в класі основного музичного інструмента.

Виклад основного матеріалу. Фахова підготовка музиканта-інструменталіста в сучасних умовах, не може бути суттєво

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ТВОРЧОГО РОЗВИТОКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У ПРОЦЕСІ ЕМОЦІЙНО-ЕСТЕТИЧНОГО ПІЗНАННЯ В КЛАСІ ОСНОВНОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТА

покращена без орієнтації на особливості творчих процесів, із врахування прогностичних тенденцій із розвитку творчих засад музично-виховної справи в школі та їх відтворення у вузівському навчально-виховному процесі.

Серед найважливіших напрямів творчого розвитку студентів у системі фахових музичних дисциплін можна назвати підвищення загальної естетичної культури, художнього смаку, значне розширення їхнього музичного світогляду й художньої ерудиції в цілому. Великої уваги потребує оновлення власне змісту музичного навчального матеріалу, наближення його до практичних потреб викладання музики в школі.

До перспективних напрямів слід віднести і впровадження й практичне застосування широких можливостей інтеграційних процесів у системі музичних дисциплін. Особливої гостроти набувають питання індивідуалізації підготовки, збереження індивідуальних властивостей творчих підходів студентів, формування вже в стінах вузу індивідуального стилю музично-педагогічної діяльності майбутніх вчителів. Важливо передбачити виховання в студентів умінь і навичок самоосвіти, естетичного самовиховання, розширення можливостей творчої самореалізації в процесі удосконалення музично-виконавської майстерності.

Естетичне ставлення до оточуючої дійсності – необхідний компонент не тільки глибокого засвоєння мистецтва, а і творчого розвитку студентів. Отже, формування естетичної культури – одне з найважливіших завдань фахової підготовки, що завжди стоїть перед викладачами музичних дисциплін, зберігаючи своє значення в майбутньому.

Те, що творчий характер занять залежить від естетичного розвитку студентів, не викликає сумніву. Але дискусійного характеру набуває запитання: “Чи може спілкування студентів з мистецтвом, художня діяльність самі по собі сформувати в них ту специфічну реакцію на прекрасне в житті, дійсності, в тому числі й мистецтві, що лежить в основі творчого і естетичного ставлення до оточуючого? Чи можливо розвинути в студентів потребу співвідносити явища навколишньої дійсності з нормами краси й гармонії, активізувати їх творчі прояви, не займаючись цим спеціально, обмежуючись лише вивченням музичної тканини твору, прищеплюючи студентам виконавські вміння і навички?”

Викладач, що обмежується піклуванням про виконавську техніку студента, про розучування певної кількості музичних творів, незважаючи на

загальний розвиток студента, не виховуючи в нього творчого і естетичного ставлення до дійсності, ризикує відстати від сучасних потреб підготовки вчителів художнього циклу предметів. Між музичною підготовкою й творчо-естетичним вихованням студентів не можна поставити знак рівняння. Без спеціальної спрямованості вивчення творів мистецтва саме по собі ще не є засобом творчо-естетичного розвитку особистості.

В чому ж полягають конкретні шляхи творчо-естетичної спрямованості музичного навчання й виховання студентів? Що потрібно врахувати при складанні нових навчальних програм з фахових дисциплін?

Виховання творчих здібностей майбутніх учителів музики передбачає значне розширення художнього досвіду. Здатність до емоційно-естетичного переживання музичних образів розвивається тоді, коли є широка обізнаність з репертуаром, можливість зіставлення, порівняння художніх вражень. Чим розмаїтіша палітра музичних уявлень студента, чим ширше коло його знань фактичного музичного матеріалу, тим більше створюється умов для повноцінного, естетично і творчо наповненого досягнення мистецтва.

Завдання збагачення художнього досвіду може бути вирішене, з одного боку, шляхом ознайомлення студентів з різними напрямками, стилями, жанрами в музиці. Цей дійовий, ефективний засіб у межах музично-педагогічної освіти набуває деяких відмінностей.

Важливу роль відіграє не просто ознайомлення майбутніх учителів з художніми творами на рівні сприймання, а й насамперед активне переживання музичної тканини. Емоційне забарвлення сприймання найбільш ефективно відбувається в процесі власного виконання музики. Глибоке засвоєння мистецтва передбачає активну художньо-творчу діяльність, уміння якнайповніше втілити емоційні враження й переживання у власній інтерпретації музики. Творчо-естетична спрямованість навчання в даному випадку полягає в прагненні до формування високої культури виконання різних за змістом, емоційним наповненням творів. Як досягти цього в умовах музично-педагогічної освіти, де, як відомо, різноплановість професійних вимог обмежує час для виконавської підготовки студентів? Чи не призведе збільшення кількості розучуваних творів до зниження якості їхнього виконання?

Для того, щоб уникнути можливих негативних наслідків, виконуючи вимоги розширення виконавського багажу учителя, необхідно переглянути традиційні підходи до складання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ТВОРЧОГО РОЗВИТОКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У ПРОЦЕСІ ЕМОЦІЙНО-ЕСТЕТИЧНОГО ПІЗНАННЯ В КЛАСІ ОСНОВНОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТА

навчального репертуару студентів. Основу його повинні складати невеликі твори, такі, які не потребують багато часу для вивчення текстів.

Виникає запитання: “Як бути з розгорнутими формами: сонатами, інструментальними концертами, варіаціями, великими оперними сценами, адже це значний компонент світової музичної культури?” Мається на увазі не докорінне вилучення цих жанрів з виконавської практики студентів, а значне обмеження кількості подібних творів. Зокрема, якщо йдеться про навчання гри на баяні, доцільно залишити протягом усього часу навчання три-п’ять великих творів, включаючи до цього числа й сонату, й поліфонічну форми. Натомість краще розучувати більшу кількість різних за настроєм, за емоційно-образним спрямуванням невеликих творів. При складанні нових програм важливо перенести акценти з ретельного опрацювання розгорнутих музичних творів до наповнення виконавського репертуару майбутніх учителів виразними, характерними, високохудожніми мініатюрами. Такий підхід дасть змогу ширше ознайомити студентів з багатством художніх напрямів світової музичної культури, розсунути межі естетичного кругозору, сприятиме розвитку емоційного сприймання і стимулюванню до творчості студентів.

Розширення виконавського багажу за рахунок вивчення невеличких за обсягом творів – характерна деталь спонукання студентів до творчості. Внесення суттєвих змін у фахове навчання студентів, забезпечення його творчої спрямованості передбачає урізноманітнення виконавської палітри майбутніх учителів за рахунок вивчення менших за обсягом музичних творів, але збільшення їх в кількісному відношенні.

Характерною ознакою творчого спрямування професійної компетентності учителя є мобільність його знань, умінь і навичок. Успіху в естетичному вихованні дітей може досягти той учитель, який не лише ґрунтовно розуміється в проблемах мистецтва, а й може завжди залежно від обставин навести цікавий і доречний музичний приклад, проілюструвати власну думку з метою творчого, відповідно до обставин, застосування їх на уроці. Нехай соната не буде вивчена цілком, але основні теми, головну й побічну партії вчитель повинен вміти виконати виразно, з хорошим смаком. Отже, не тільки невеликі твори, а й накопичення музичних фрагментів може стати основою творчих засад виконавської підготовки студентів.

При впровадженні творчих підходів до складання навчальних програм важливо

передбачити список творів для ескізного виконання. Протягом навчання студенти повинні дістати уявлення про якомога більшу кількість творів на рівні виконавського ознайомлення. Поряд з певною кількістю навчального репертуару, вивчення якого передбачає досконалий рівень інтерпретації, в програму кожного студента треба ввести твори, які він мусить глибоко проаналізувати, розібратись у музичних образах, досить вільно програти з нот основний тематичний матеріал і естетично пережити образне значення твору. Ескізне вивчення – ефективний засіб не тільки розширення музичного світогляду, підвищення компетенції, рівня художньо-професійної обізнаності студентів, а і засіб опосередкованого спонукання студентів до творчості.

Важливого значення набуває не лише розширення, а й певна систематизація музичних знань, упорядкування художнього досвіду студентів. Забезпечення мобільності художніх знань, цілеспрямоване й доречне використання їх у практиці повсякденної роботи вчителя залежать від того, як приведені ці знання до ладу, як зберігаються вони у музичній пам’яті вчителя. Розкиданості, мозаїчності, безсистемності художніх вражень слід протиставити такий підхід, при якому знання окремих творів були б узгоджені між собою, розкладені по певних “файлах”.

Хороші наслідки в цьому плані дає створення музичних “колекцій”. Суть його полягає в доборі музичного матеріалу відповідно до певної теми, якогось педагогічного чи художнього принципу або іншого спільного для всіх творів начала. Можна уявити собі класифікацію виконавського запасу студента, наприклад, за стильовими або жанровими ознаками, порівняти жанр прелюдії у творчості різних композиторів. Можна розучити з студентами певний цикл для баяна, де класифікацію, добір матеріалу зробив сам композитор. Можна урізноманітнити завдання, надати можливість студенту виявити творчий підхід до komponування творів. Впровадження музичних “колекцій” у навчальний процес сприяє виробленню навичок творчого узагальнюючого мислення. Крім того, це допомагає студентам на основі порівняння глибше відчуті образні нюанси, проникнути в глибинну суть музичних вражень, емоційно-естетичних барв, що їх використав композитор при написанні музики.

Новаторська спрямованість художніх уподобань студентів – один із серйозних показників їх творчого розвитку, професійної зрілості. Багатобарвність стилів, жанрів, напрямів у мистецтві мають бути сприйняті майбутніми

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ТВОРЧОГО РОЗВИТОКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У ПРОЦЕСІ ЕМОЦІЙНО-ЕСТЕТИЧНОГО ПІЗНАННЯ В КЛАСІ ОСНОВНОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТА

учителями не як застигли форми, а як певні віхи розвитку культури. Формування творчої активності передбачає вивчення студентами таких творів, що свідчать про музичне мистецтво як про систему, що постійно розвивається, не стоїть на місці, неухильно оновлюється, збагачується. Складання навчального репертуару студентів повинно врахувати необхідність подолання інерційного сприйняття нового, незвичного в мистецтві.

Світова художня класика є фундаментом музичної підготовки майбутніх учителів. Педагогічний ефект вивчення класичних творів, які відзначаються втіленням гуманістичних ідеалів, глибиною змісту музичних образів, художньою майстерністю й багатобарвністю музичної мови, дуже великий. Водночас обмеження музичної підготовки вивченням лише того, що вже відстоялося в мистецтві, нівелює власну творчу позицію майбутніх учителів. Завдання майбутнього спілкування зі школярами не можуть не висувати вимоги формування високих смаків студентів, орієнтованих не лише на класику, а й на сучасне мистецтво. Установка на осягнення новаторських тенденцій у мистецтві, інтерес до сучасних явищ у музиці мають пронизувати навчально-художню діяльність студентів. При такому підході у студентів виникає бажання і самим спробувати власні сили у творчості. Важливо, щоб студенти відчували себе в ролі посередників між спадщиною минулих епох і сьогоденною культурою, щоб вони не відгорталися від художнього життя архаїчними уявленнями про прекрасне, не відмежовувалися від проблем музичного сьогодення.

Твори таких сучасних композиторів, як В. Власова, В. Зубицького, А. Гайдена, А. Стасьовського, С. Губайдуліна, Л. Грабовський, Л. Дичко, Я. Олексіва та інших, що активно відбивають прогресивні тенденції в розвитку музичної культури, повинні становити невід'ємну частину навчальних програм з фахових музичних дисциплін. Причому увійти не як обов'язковий та обтяжливий додаток до виконавського репертуару, а як необхідний компонент формування творчої, новаторської спрямованості художньо-образного мислення майбутніх учителів.

Слід підкреслити, що неухильність до цієї важливої ланки музичної культури в практиці професійної підготовки майбутніх учителів музики призвела до того, що сприйняття музичної мови для багатьох студентів і навіть викладачів виявляється складним. Наукові спостереження доводять, що музичні пристрасті студентів

базуються, як правило, на звичних слухових канонах, сприйняття новітніх звучань часто викликає непорозуміння. Можна констатувати факт відриву сприймання студентів від випереджаючого розвитку музичного мистецтва. Твори сучасних композиторів багатьом з них видаються надуманими, музична мова сприймається як довільні вигадки, що не підкоряються естетичним закономірностям, як нагромадження дисонантних звучань.

Наголошуючи на розширенні сучасного репертуару в музичній підготовці студентів, ми дбаємо не лише про ознайомлення з різновидами художньої творчості композиторів, а й насамперед про формування тієї грані професійної підготовки, тієї особливої установки, при якій музичне сприйняття в орбіту своєї уваги вводить поряд із старим, стабільним, відстояним у музичній свідомості новітнє, незвичне, мінливе.

Перспективною лінією впровадження творчих підходів до інструментальної підготовки є значне вдосконалення процесу вивчення народної спадщини. Глибоке проникнення у світ її художніх образів слід розцінювати як один з найефективніших засобів спонукання студентів до творчих проявів. Різні форми оволодіння фольклором – створення обробок народних пісень, аранжування для дитячих хорових колективів різного складу, порівняння варіантів пісень, що побутують у різних регіонах, дедалі більше входять у систему музично-педагогічної освіти, визначаючи творчий ефект розвитку інструментальної підготовки студентів.

Загалом оновлення змісту фахових дисциплін творчими підходами передбачає поряд з класикою, музикою великих майстрів минулого широке залучення студентів до вивчення популярних жанрів, різних форм молодіжного музикування, глибоке ознайомлення з різнобарв'ям народної творчості, усвідомлення ролі національної культури в естетичному вихованні дітей і, нарешті, художньо-творче опрацювання побутової музики, творів для повсякденного використання вчителем у практичній роботі з дітьми.

В системі перспективних напрямів забезпечення творчої спрямованості музично-педагогічної освіти важливим завданням є упорядкування навчальної інформації. Навчальна інформація дедалі збільшуватиметься, а тому її засвоєння студентами лише за рахунок інтенсифікації аудиторних занять значно ускладниться. Питома вага самостійної роботи студентів у загальному обсязі навчальних годин постійно збільшуватиметься. Чи означає це

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У ПРОЦЕСІ ЕМОЦІЙНО-ЕСТЕТИЧНОГО ПІЗНАННЯ В КЛАСІ ОСНОВНОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТА

усунення ролі викладача в майбутньому? Ні в якому разі. Прогноз полягає не у відокремленні викладача від процесу самостійного розвитку студента, а в зміні функцій викладацької роботи. Репетиторська діяльність, натаскування мають поступитися місцем таким методам, в основі яких лежить принцип передування навчання творчому розвитку студента. Робота в класі повинна проводитися таким чином, щоб опрацювання певних вимог разом з викладачем дещо випереджало самостійну творчу роботу студента. Першочергового значення набуватимуть ті завдання, які спонукають студентів до творчої самостійної роботи, більше того, підказують їм шляхи оволодіння секретами саморозкриття, самореалізації тощо. Роль викладача полягатиме не лише в контролюванні наслідків самостійної роботи, а головне – у виробленні для кожного студента орієнтирів для самостійного музично-творчого розвитку.

Навчальні програми з фахових дисциплін не можуть не передбачати зростання значення творчої самостійної роботи студентів у навчально-виховному процесі вузу. Тому при складанні програм з фахових дисциплін важливо врахувати цілий ряд умов, додержання яких наблизить процес навчання студентів до їх творчого розвитку.

Важливою умовою розвитку творчої самостійності є залучення студентів до активних аналітичних дій, створення ситуацій вибору й оцінки музичного матеріалу. Завдання на самостійний перегляд музичних творів з метою їх добору для різних видів художньо-педагогічної діяльності, один з ефективних шляхів стимулювання студентів до творчості. Не слід думати, що виконання завдань на творчий добір музичного матеріалу абсолютно виключає роль викладача, нівелює функції викладацької роботи. Його роль полягає в тому, щоб, по-перше, вибрати таке завдання, яке врахувало б індивідуальні інтереси студента, по-друге, викладач мусить задати орієнтири творчого пошуку студента, спрямувати його аналітичне мислення, а в разі необхідності скоректувати хибні дії.

Одним з прикладів таких завдань є добір музичного матеріалу відповідно до певної теми. Зважаючи на різноплановість музично-виконавської підготовки майбутніх вчителів, можна рекомендувати завдання на самостійне встановлення художніх аналогій між інструментальними, хоровими, вокальними творами. Переживання музичних образів на рівні власного виконання створюватиме умови для поглибленого їх зіставлення, до узагальнюючого

осмислення і переживання творчих моментів, відтворення спільного й особливого у найтонших відтінках настрою.

Однією із суттєвих проблем впровадження творчих засад в процес музично-педагогічної освіти є пошуки шляхів органічного поєднання індивідуального і загальноспрямованого формування особистості. Якщо сьогодні перевага на боці загальних підходів до виховання, то в майбутньому спостерігатиметься рішучий поворот у бік утвердження особистості студента, уваги з боку викладачів до акцентування його особистих пристрастей у мистецтві. Коли йдеться про індивідуалізацію навчання, мається на увазі не лише знаходження шляхів індивідуально окресленого педагогічного впливу, а й збереження особливої, притаманної саме цьому студенту емоційно-естетичної реакції, творчих здібностей і всього того, що характеризує його як особистість. Орієнтація на унікальну неповторність особистості студентів має створити основу для подолання схильності до схематичних суджень, шаблону в педагогічних засобах.

Головна тенденція в подоланні нормативно-стереотипного підходу до художнього розвитку студентів – акцентування тих характеристик естетичного ставлення студента до мистецтва, що свідчать про оригінальність, неповторність його реакції. Педагогічний вплив на творчі орієнтири мистецького ставлення значним чином має бути опосередкований піклуванням про збереження тих індивідуальних моментів, що підкреслюють своєрідність особистості студента.

Практична реалізація цього загального положення полягає в спеціальному доборі виконавського репертуару майбутнього вчителя, увазі до індивідуальних творчих здібностей. Оскільки на перше місце при новому підході виходить педагогічне акцентування індивідуальних нахилів студента, при складанні навчального репертуару слід наголошувати на тих жанрово-стильових напрямках, що найбільше імпонують студентів. Перевагу варто віддавати вивченню тих творів, які викликають яскраву емоційну реакцію студентів, тобто формування високих естетичних смаків передбачає не подолання однобічних захоплень і художніх пристрастей, а на основі закріплення цих художніх пристрастей розвиток естетичного сприймання музики. У центр уваги важливо поставити з'ясування ставлення студента до жанрово-стилістичних ознак музичної творчості і, взявши за основу саме цю характеристику художніх уподобань, “вхопившись” за неї як за основну ланку, “витагнути” весь ланцюг, весь спектр

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ТВОРЧОГО РОЗВИТОКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У ПРОЦЕСІ ЕМОЦІЙНО-ЕСТЕТИЧНОГО ПІЗНАННЯ В КЛАСІ ОСНОВНОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТА

творчого ставлення студента до мистецтва; через захоплення якимось певним жанром чи музичним стилем викликати інтерес до музично-творчої діяльності в її різновидах – інтерпретації художніх творів, обробки народних пісень, аранжування, створення музичних п'єс тощо. Акцент на індивідуалізацію певним чином змінює певні усталені підходи в теорії й практиці музичного виховання. Традиційно гармонійність музичного розвитку учнів розглядається як рівнозначне залучення до всіх жанрів і стилів музичного мистецтва.

У підготовці вчителів музики теж традиційно зміст навчального матеріалу включає в себе твори різних музичних напрямів, стилів і жанрів. Багатогранність жанрово-стильового фактора справедливо обґрунтовується необхідністю формування різнобічних знань, умінь і навичок студентів, які б забезпечили ефективність майбутньої практичної роботи в школі й мали б значення для власного музичного розвитку студентів. І справді, для успішного вирішення педагогічних завдань учитель повинен оволодіти музичною культурою у всьому багатстві її різноманітних проявів. Ця цілком справедлива вимога непомітно ніби відштовхує на задній план проблему збереження індивідуальних нахилів і естетичних переваг студентів. І тоді з'являються сумніви – чи не переросте прагнення до розширення музичного світогляду студентів до негативної антитези – нівелювання індивідуальності, обезличення особистісних уподобань у мистецтві. Адже вчитель, для якого все рівнозначно в музиці, який не має яскраво виражених пристрастей, навряд чи зможе захопити учнів, емоційно вплинути на їхнє ставлення до художньої творчості. Ініціативна діяльність учителя музики в школі, позиція лідера у формуванні художніх смаків школярів зумовлює необхідність збереження своєрідності позиції студентів, піклування про розвиток їхніх особистих нахилів у мистецтві.

Висновки. Опора на жанрово-стильові ознаки музичних смаків студентів на фоні багатогранного їх залучення до кращих зразків світової художньої спадщини створює оптимальні умови впливу як на емоційні фактори їх естетичного розвитку, так і на раціональні компоненти усвідомлення закономірностей мистецтва. Таким чином, при складанні загальних програм з фахових дисциплін необхідно використати якнайширший діапазон творів різних стилів, напрямів, художніх методів і жанрів, а при доборі індивідуального навчального репертуару важливо акцентувати той музичний матеріал, що найбільше відповідає особистим уподобанням кожного студента.

1. Арчажникова Л.Г. *Профессия – учитель музыки: Кн. для учителя.* – М.: Просвещение, 1984. – 111 с.

2. Брилін Е.Б. *Формування навичок композиторської творчості у студентів музично-педагогічних факультетів: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / КНУКіМ.* – К., 2002. – 19 с.

3. Васадзе А.Г. *Проблема художественного чувства. Вопросы психологи художественного творчества.* – Тбилиси: Мецниереба, 1978. – 174 с.

4. Гольк Г.Г. *Развитие элементов композиторского творчества студентов музыкально-педагогических факультетов при подготовке к подпрактике // Вопросы профессионально-педагогической направленности преподавания специальных дисциплин на музыкальных факультетах.* – Казань: КГПИ, 1979. – С. 66 – 72.

5. Душиний А. *Методика активізації творчої діяльності майбутніх учителів музики у процесі музично-інструментальної підготовки: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів.* – Дрогобич: Посвіт, 2008. – 120 с.

6. Ковальов А.И. *Формирование творческой активности учителей музыки в процессе изучения дисциплин музыкально-исполнительского цикла: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Белорус. гос. пед. ун-т им. М. Танка.* – Минск, 2001. – 20 с.

7. Падалка Г.М. *Розвиток музично-виконавської творчості школярів // Музика в школі. Зб. статей, Вип 4.* – К.: Муз. Україна, 1977. – С. 14 – 21.

8. Падалка Г.М. *Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін).* – К.: Освіта України, 2008. – 247 с.

9. Побережная Г.И. *Формирование профессиональных творческих умений у студентов музыкально-педагогических факультетов // Совершенствование профессиональной подготовки учителя музыки в условиях реформы школы. Сб. науч. трудов.* – К.: КГПИ, 1988. – С. 77 – 82.

10. Пономарев Я.А. *Психология творчества.* – М.: Педагогика, 1980. – 235 с.

11. Роменець В.А. *Психологія творчості: Навч.посібник. 2-е вид., доп.* – К.: Либідь, 2001. – 288 с.

12. Яконюк В.Л. *Развитие интереса к профессии учителя музыки.* – Минск: Высш. школа, 1979. – 104 с.

Стаття надійшла до редакції 24.03.2009